

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen och av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen ingår förslag till de ändringar i upphovsrättslagstiftningen som avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) föranleder.

Direktivet om det rättsliga skyddet för datorprogram föranleder vissa ändringar i det upphovsrättsliga skyddet för programmen. Det föreslås att i upphovsrättslagen tas in specialstadganden om kopiering av datorprogram. Den som lagligt har förvärvat ett program får framställa nödvändiga brukskopior och göra nödvändiga ändringar i programmet. Genom avtal kan framställning av nödvändiga säkerhetsexemplar inte förbjudas. Detsamma gäller kopiering av ett programs kod och översättning av dess form, om detta är oundgängligt för att uppnå samverkansförmåga mellan de olika delarna i ett datorsystem. Samtidigt ändras stadgandet om kopiering för enskilt bruk så att kopiering av program i maskinläsbar form för enskilt bruk inte är tillåten utan tillstånd. Den gällande presumtionen angående omfattningen av överlåtelsen av rätten att utnyttja ett datorprogram föreslås bli upphävd.

Spridning av anordningar som är avsedda att kringgå eller avlägsna det tekniska kopieringskyddet i fråga om datorprogram föreslås bli straffbar. Samtidigt föreslås vissa revideringar i stadgandena om konsumtion av rätten att sprida program och övergången av rättigheterna i ett arbetsförhållande.

Stadganden om datorprogram fogades till upphovsrättslagen 1991. Det föreslås att den då givna lagens ikraftträdelsestadgande ändras så att lagen enligt huvudregeln tillämpas även på program som skapats innan lagen trätt i kraft.

I fråga om filmverk föreslås stadgandet om konsumtion av spridningsrätten bli ändrat så att sålda filmer kan säljas vidare utan rättsinnehavarnas samtycke.

Avsikten är att de föreslagna lagarna om ändring av upphovsrättslagen och om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet upphovsrättslagen skall träda i kraft samtidigt som avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Tidpunkten för ikraftträdelse skall fastställas genom förordning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	LAGTEXTER	13
1. Nuläget och de föreslagna reformerna	3	1. Lag om ändring av upphovsrättslagen	13
1.1. Allmänt	3	2. Lag om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen	15
1.2. Skyddet för datorprogram	3		
1.3. Skyddet för filmverk	7	BILAGOR	16
2. Ärendets beredning	7	Bilaga 1.	16
3. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar	8	Parallelltexter:	16
4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	8	1. Lag om ändring av upphovsrättslagen	16
DETALJMOTIVERING	9	2. Lag om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen	19
1. Lag om ändring av upphovsrättslagen	9	Bilaga 2.	20
2. Ikraftträdande och lag om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen	12	Rådets direktiv av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram	21

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och de föreslagna reformerna**1.1. Allmänt**

Avtalet om det Europeiska samarbetsområdet (EES) undertecknades den 2 maj 1992. EES-avtalet avses träda i kraft den 1 januari 1993.

Enligt artikel 65 i EES-avtalet ingår specialstadganden och specialarrangemang om intellektuell, industriell och kommersiell egendom i avtalets protokoll 28 och i bilaga XVII. För bestämmelserna i nämnda protokoll och bilagan redogörs allmännare i regeringspropositionen om godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upprättande av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (RP 95/92 rd, s. 272-282). I den nu aktuella propositionen ingår endast förslag till sådana ändringar som avtalet föranleder i upphovsrättslagstiftningen.

1.2. Skyddet för datorprogram

Yttryckliga stadganden om datorprogram innefattades i upphovsrättslagen (404/61) genom en lagändring som trädde i kraft den 16 januari 1991. Lagförslaget baserade sig huvudsakligen på förslagen i upphovsrättskommitténs IV delbetänkande (kommittébetänkande 1987:8). Motsvarande lagändringar genomfördes i Danmark och Sverige 1989 och i Norge 1990.

I lagändringen beaktades de centrala principerna i förslaget till direktiv som samtidigt varit under behandling. Emellertid reglerades uttryckligen inte exempelvis frågorna i samband med kopiering av program i forsknings- syfte. I sitt svar på regeringspropositionen förutsatte riksdagen att regleringen, för att den inhemska datorindustrin och övriga industrin samt programproducenterna skall kunna bevara sin ställning i den europeiska konkurrensen, ger akt på hur det internationella skyddet för datorprogram utvecklas och speciellt hur lagstiftningen inom EG utvecklas samt att regeringen vid behov avlåter en ny proposition till riksdagen med förslag till ändring av upphovsrättslagen till den del den gäller kopiering av program i analysändamål.

EG-kommissionen avlät den 12 april 1989

sitt förslag till direktiv om rättsligt skydd för datorprogram. Rådet intog en gemensam ståndpunkt den 13 december 1990 och utfärdade direktivet enligt den gemensamma ståndpunkten den 14 maj 1991. (*Bilaga 2*).

Finland har förbundit sig att anpassa sin lagstiftning till direktivet. Direktivet ingår i bilaga XVII till EES-avtalet.

Genom direktivet förenhetligas det rättsliga skyddet för datorprogram till den del olikheterna i skyddet har direkta och negativa återverkningar på den gemensamma marknadens funktion. Regleringen grundar sig på behovet av att skydda de avsevärda mänskliga, tekniska och ekonomiska satsningar som krävs för att utveckla programmen och den grundläggande betydelse som programtekniken har för gemenskapens industriella utveckling.

Bestämmelserna i direktivet motsvarar i stort gällande upphovsrättslag. Nedan beskrivs det centrala innehållet i direktivet. Till den del dess bestämmelser förutsätter lagändringar, görs hänvisningar till detaljmotiveringen i lagförslaget.

Artikel 1. Datorprogram bör skyddas som litterära verk. Detta motsvarar 1 § 2 mom. i upphovsrättslagen.

Enligt punkt 1 i artikeln omfattar termen datorprogram dess förberedande designmaterial. I ingressen förutsätts att materialet till sin natur är sådant att det kan resultera i ett datorprogram i ett senare skede.

Det upphovsrättsliga skyddet täcker alla olika uttrycksformer för programmet. En version av ett program eller en del av det som hänför sig till planering och när verkshöjden får skydd. På förberedande material tillämpas samma regler som på programmet i övrigt. I praktiken följer därav exempelvis att de rättigheter som är förknippade med det förberedande materialet övergår när det är fråga om ett arbetsförhållande liksom rättigheterna till programmets slutliga utformning.

I punkt 2 i artikeln konstateras enligt vedertagna upphovsrättsliga principer att skyddet inte utsträcker sig till idéer eller principer. Syftet med punkt 3 är att när programmets originalitet skall bedömas tillämpas samma kriterier på dem som på andra verk. Av dem bör man således inte fordra större originalitet

än av andra kategorier av verk. Bestämmelserna i artikeln kräver inga lagändringar.

Artikel 2 och 3. Bestämmelserna i artikel 2 punkt 1 och 2 om den ursprungliga rättsinnehavaren och gemensamma verk motsvarar 1 och 6 §§ upphovsrättslagen. Det bör observeras att en juridisk person enligt lagen i Finland inte kan vara ursprunglig rättsinnehavare på det sätt som 1 stycket i direktivet tillåter. En juridisk person kan endast ha rättigheter som har övergått till den.

Stadgandet i punkt 3 i artikeln gäller övergången av de ekonomiska rättigheterna i ett arbetsförhållande. Det bör tolkas så att det gäller såväl arbets- som tjänsteförhållanden. Det tillämpas om något annat inte har avtalats. Stadgandet motsvarar 40 b § 1 mom. upphovsrättslagen. Även det tillämpas bara om något annat inte har avtalats.

Direktivet innefattar däremot inte den uttryckliga avvikelserna i 40 b § 2 mom. enligt vilket rättigheterna inte övergår när det är fråga om ett datorprogram som har skapats av en upphovsman som arbetar inom undervisning eller forskning vid en högskola. Detta avvikande stadgande föreslås bli upphävt. Högskolorna har en vedertagen praxis enligt vilken upphovsrätten till ett verk som har skapats av en forskare inte övergår till högskolan. Om det finns en överenskommelse mellan högskolan och forskaren förändrar undatagsbestämmelsen inte rättsläget. Även en tyst överenskommelse åsidosätter presumtionsstadgandet i fråga.

Enligt 40 b § upphovsrättslagen omfattar övergången av rättigheterna också verk med direkt anknytning till program som har skapats i ett arbetsförhållande, såsom stödmaterial till ett program. Detta föreslås inte bli ändrat.

Artikel 3 som gäller dem som är berättigade till skyddet klarlägger principen som redan förekommer i artikel 1 punkt 1. Den förutsätter inga lagändringar.

Artikel 4. Rättsinnehavare av datorprogram skall beviljas ensamrätt enligt artikeln. Bestämmelsen om framställningsrätten enligt det första understycket motsvarar 2 § 1 och 2 mom. upphovsrättslagen.

I andra stycket nämns den uteslutande rätten att ändra programmet. Motsvarande bestämmelse som gäller alla kategorier av verk ingår i 12 artikeln i Bernkonventionen (Fördr.S 79/86) om skydd för litterära och konstnärliga verk.

I upphovsrättslagen finns ingen uttrycklig bestämmelse om rätten till ändringar. Emeller-

tid täcker upphovsmannens ensamrätt enligt 2 § 1 mom. rätten att framställa programmet och göra det tillgängligt för allmänheten såväl i ursprungligt eller ändrat skick. Direktivet förutsätter således inte att lagen skall ändras. Ett specialstadgande om datorprogram kunde ge upphov till oklarhet om omfattningen av rätten till ändringar i fråga om andra kategorier av verk. I samband med en eventuell senare totalreform av upphovsrättslagen kunde man däremot överväga ett förtydligande av lagen genom ett uttryckligt stadgande om ändringsrätt som gäller alla kategorier av verk.

Enligt tredje understycket innefattar ensamrätten alla former av spridning till allmänheten, inbegripet uthyrning av datorprogrammets original eller kopior av detta. Detta motsvarar spridningsrätten enligt 2 § upphovsrättslagen.

När programmet har kommit ut på marknaden, konsumeras spridningsrätten. En konsumtion enligt direktivet sker när datorprogrammet första gången har sålts med rättsinnehavarens samtycke. I 23 § upphovsrättslagen hänger konsumtionen samman med att programmet ges ut. När ett datorprogram har utgivits, får exemplar som utgivningen omfattar spridas vidare. Med stöd av lagens 8 § 2 mom. anses ett program vara utgivet, när exemplar av det med upphovsmannens samtycke har förts i handeln eller eljest blivit spridda till allmänheten.

I praktiken leder sammankopplingen av konsumtion med den första försäljningen eller utgivningen vanligen till samma resultat. Dessa två kriterier har emellertid inte helt samma innehåll. Enligt direktivet konsumeras spridningsrätten alltid när ett exemplar av ett datorprogram har sålts oberoende av om exemplaret har givits ut.

Upphovsrättslagens 23 § föreslås bli kompletterad så att på konsumtion av spridningsrätten till ett datorprogram tillämpas överlåtelsekriteriet i stället för utgivningskriteriet. Med försäljning av ett program jämförs också andra be stående överlåtelser, t.ex. donation. Enligt 25 § upphovsrättslagen tillämpas redan nu överlåtelse- och utgivningskriteriet parallellt i fråga om konsumtion av spridningsrätten till ett konstverk.

Att innefatta de två avvikande konsumtionskriterierna, utgivnings- och överlåtelsekriteriet, i 23 §, försvårar tillämpningen av stadgandet. I samband med en eventuell totalreform av upphovsrättslagen är det skäl att överväga en övergång till överlåtelsekriteriet för alla kate-

gorier av verk. I detta skede görs endast de ändringar som direkt betingas av EES-avtalet.

Enligt direktivet förblir dock ensamrätten hos rättsinnehavaren när det gäller spridning till allmänheten av ett program genom att vidare uthyra exemplar av det. Detta motsvarar 23 § 2 mom. upphovsrättslagen. Direktivet reglerar inte utlåning av program till allmänheten. Enligt 23 § 2 mom. upphovsrättslagen behövs rättsinnehavarens samtycke för utlåning till allmänheten av exemplar av ett datorprogram i maskinläsbar form. I detta stadgande föreslås inga ändringar.

Artikel 5. Begränsningar i framställnings- och ändringsrätten enligt artikeln 4 ingår i artikel 5. Ett stadgande om kopiering av koden i samband med analys ingår i artikel 6.

Med stöd av artikeln i fråga är framställning av bruks- och säkerhetskopior av datorprogram tillåten utan rättsinnehavarens samtycke. Med undantag av framställning av brukskopior får förbrukarens ställning inte ytterligare begränsas genom avtal. Direktivet tillåter inte kopiering av program för enskilt bruk.

I upphovsrättslagen regleras samma saker genom ett begränsningsstadgande i 11 § 4 mom. och genom ett presumptionsstadgande i 40 a §. Med stöd av det förstnämnda får envar framställa enstaka exemplar av ett datorprogram i maskinläsbar form för enskilt bruk förutsatt att programmet har givits ut. Enligt det sistnämnda innefattar överlåtelsen av rätten att utnyttja ett datorprogram rätten att framställa sådana exemplar av programmet som behövs för att det skall kunna användas och bevaras och att göra ändringar som behövs för användningen. Det senare stadgandet skall tillämpas endast om något annat inte har avtalats.

Till lagen föreslås en ny 11 b § bli fogad, genom vilken omfattningen av tillåten kopiering regleras. Samtidigt föreslås 11 § upphovsrättslagen bli begränsad så att av datorprogram inte skulle få framställas exemplar i maskinläsbar form för enskilt bruk. Direktivet förutsätter inte någon inskränkning av kopiering av program i annan form. Exempelvis får enligt förslaget en kopia av en version av ett datorprogram på källspråk som är en del av en bok framställas för enskilt bruk under samma förutsättningar som för andra böcker. Dessutom upphävs gällande 40 a §.

Upphovsrättslagens 11 § tillåter enligt huvudregeln framställning av enstaka exemplar för enskilt bruk, om verket är offentliggjort.

Eftersom datorprogram i maskinläsbar form lättare kan kopieras än andra verk, övervägde man redan 1990 att i samband med en lagändring begränsa programkopiering. Ett alternativ var också då att helt förbjuda kopiering för enskilt bruk. I lagmotiveringen (RP 161/90 rd, s.18) konstaterades bland annat dock att ett totalförbud var omöjligt att övervaka. Straffstadgandena i upphovsrättslagen skulle tillämpas på brott mot förbudet. Att i praktiken utsträcka tillämpningen av straffstadgandena så långt motsvarar inte den allmänna kriminalpolitiska linjen. Därför nöjde man sig med att begränsa kopiering för enskilt bruk på så sätt att ett program i maskinläsbar form får kopieras förutsatt att det har givits ut.

I Sverige löste man frågan på motsvarande sätt 1989. För att straffbarheten inte skall utvidgas alltför mycket, föreslås nu i Sverige ett tillägg till straffstadgandet i upphovsrättslagen (Ds 1992:13). Enligt det utdöms inte straff i ringa fall.

I Finland ansåg justitieministeriet i sitt utlåtande om upphovsrättskommissionens promemoria vore skäl att i upphovsrättslagen införa ett liknande stadgande enligt vilket man i lindriga fall inte utdömer straff, eller att man på något annat sätt låter bli att straffbelägga kopiering av program i andra än kommersiella syften.

Ett uttryckligt stadgande enligt vilket lindriga fall inte straffbeläggs har emellertid inte ansetts vara ändamålsenligt. Redan de allmänna stadgandena om att avstå från straffrättsliga åtgärder leder i praktiken till samma resultat. Kopiering av program i hemmet för enskilt bruk kan ofta vara ett så lindrigt fall att det inte är ändamålsenligt att väcka åtal. Under vissa förhållanden kan det även vara motiverat med straffbarhet, exempelvis när föremålet för kopieringen är värdefulla program eller det är fråga om systematisk programanskaffning eller om kopiorna har överlåtits vidare.

Trots att straff i lindrigare fall inte skulle utdömas, kan bestämmelserna i upphovsrättslagens 57 och 58 §§ tillämpas. De gäller vederlag, skadeståndsskyldighet och beslag.

Artikel 6. Kopiering av koden i samband med analys av ett program är tillåten inom ramen för de gränser som fastställs i artikeln. Förbrukarens ställning kan inte ytterligare försämrans genom avtal. I upphovsrättslagen är tillåten kopiering när det gäller analys inte

uttryckligen reglerad. Till lagen föreslås en ny 11 c § bli fogad.

Artikel 7. I den nationella lagstiftningen bör det ingå ändamålsenliga rättskyddsmedel mot den som i kommersiella syften omsätter eller innehar exemplar av datorprogram, som han vet eller som han har anledning att misstänka att är olagliga. Olagliga programkopior bör kunna beslagtogs.

Bestämmelser om straff och ersättningsskyldighet ingår i upphovsrättslagens 7 kapitel. Det högsta straffet är enligt 56 § två års fängelse. I lagens 57 § ingår bestämmelser om vederlag och ersättningsskyldighet. En speciell bestämmelse om beslagtogs ingår i 58 §. Olagliga verksexemplar och hjälpmedel vid framställningen av dem kan föreskrivas att bli förstörda eller att bli överlåtna till målsäganden.

Upphovsrättslagens 7 kapitel fyller kraven i artikel 7. Ett undantag är stycke c i punkt 1. Enligt det bör det även finnas rättskyddsmedel mot den som i kommersiella syften omsätter eller innehar hjälpmedel vilkas enda syfte är att utan tillstånd avlägsna eller kringgå en teknisk anordning som anbringats för att skydda datorprogram. Det föreslås att till lagens 7 kapitel foga en ny 56 c §, enligt vilken verksamheten i fråga är straffbar.

Artikel 8. Punkt 1 i artikeln motsvarar 43 och 44 §§ upphovsrättslagen. I punkt 2 hänvisas till en senare allmän harmonisering av skyddstiden i gemenskapernas lagstiftning. EG-kommissionen utfärdade den 23 mars 1992 ett förslag till direktiv om harmonisering av skyddstiden inom upphovsrätt och den närstående rättigheter. Enligt huvudregeln föreslås skyddstiden för verk upphöra 70 år efter utgången av upphovsmannens dödsår.

Artikel 9 och 10. De nationella bestämmelserna som är nödvändiga för att direktivet skall kunna iakttas bör enligt 10 artikeln 1 stycket träda i kraft före den 1 januari 1993. Även Finland förbinder sig genom EES-avtalet att iakttas denna tidpunkt. Det är emellertid möjligt att EES-avtalets ikraftträdande försenas från denna tidpunkt. Därför föreslås att tidpunkten för när de föreslagna lagarna skall träda i kraft fastställs genom förordning. Avsikten är att de skall träda i kraft samtidigt som EES-avtalet.

Bestämmelserna i direktivet tillämpas punkt 2 i artikel 9 även på datorprogram som skapats innan lagen träder ikraft. Direktivet har där-

emot inte några verkningar på tidigare vidtagna åtgärder eller förvärvade rättigheter.

Ikraftträdelsestadgandet avviker från motsvarande stadgande i lagen om ändring av upphovsrättslagen, som trädde i kraft den 16 januari 1991. Lagen tillämpas på datorprogram som har skapats efter den 16 januari 1991. På tidigare skapade datorprogram tillämpas fortfarande stadgandena i den förra lagen.

Däremot föreslås den nu aktuella lagen bli tillämpad även på datorprogram som skapats innan lagen trätt i kraft på det sätt som fastslås i direktivet.

En del av ändringarna i upphovsrättslagen på grund av direktivet genomfördes redan 1991. Tolkningen av 1 § upphovsrättslagen klarlades genom att till förteckningen över vissa verk som kan anses som litterära verk i paragrafens 2 mom. foga datorprogram. Till lagens 23 § fogades ett 2 mom. Enligt det förutsätts bl.a. upphovsmannens samtycke för uthyrning av datorprogram till allmänheten och utlåning till allmänheten av datorprogram i maskinläsbar form. Dessa stadgande föreslås inte bli ändrade.

För att de ändringar som genomfördes 1991 och de nu föreslagna enhetligt skall lämpa sig för program som skapats före den 16 januari 1991, föreslås att lagens tidigare ikraftträdelsestadgande i fråga om datorprogram revideras. Lagen i fråga tillämpas även på program som skapats innan den träder i kraft.

Utlåning av datorprogram till allmänheten har lämnats utanför direktivets tillämpningsområde. EG-rådet godkände den 18 juni 1992 en gemensam ståndpunkt angående ett direktiv som reglerar rätten till uthyrning och utlåning samt vissa upphovsrätten närstående rättigheter. Med vissa begränsningar föreslås att utlåning av verk till allmänheten skall innefattas i upphovsmannens ensamrätt. Detta gäller också datorprogram. Medlemsstaterna bör senast den 1 juli 1994 låta den lagstiftning som direktivet förutsätter träda ikraft. Liksom stadgandena om datorprogram tillämpas dessa stadganden även på verk som skapats före denna tidpunkt.

Med stöd av 23 § 2 mom. som 1991 fogades till upphovsrättslagen i Finland förutsätter utlåning till allmänheten av datorprogram i maskinläsbar form numera tillstånd av upphovsmannen. Trots att utlåning inte hör till tillämpningsområdet för direktivet om datorprogram, föreslås innehållet i ikraftträdelsestadgandet även när det gäller utlåningsrätten

bli ändrat så att det överensstämmer med de övriga rättigheterna. Detta är motiverat för att regleringen skall vara enhetlig när det gäller ikraftträdandet av bestämmelserna om datorprogram. Det kan även förväntas att det nämnda förslaget till direktiv med tiden blir en del av regleringen inom EES. Saken är av ringa praktisk betydelse.

1.3. Skyddet för filmverk

Enligt artikel 1.2. i EES-avtalets protokoll 28 skall de avtalslutande parterna anpassa sina rättsregler om immateriell äganderätt så att dessa blir förenliga med principerna om varors och tjänsters fria rörlighet. Vidare ingår i 2 artikeln ett specialstadgande om konsumtion av rättigheterna. I den mån gemenskapsåtgärder eller rättsbildningen i gemenskapen behandlar konsumtion, skall de avtalslutande parterna bestämma om sådan konsumtion för den immateriella äganderätten i enlighet med gemenskapsrätten. I stadgandet är utgångspunkten EG-domstolens utslag innan EES-avtalet undertecknades.

EG-domstolen har ansett att av artiklarna 30 och 36 i fördraget angående upprättandet av den Europeiska ekonomiska gemenskapen (Romfördraget) följer att en rättsinnehavare med stöd av sin upphovsrätt inte kan hindra att produkter som i en medlemsstat med hans tillstånd har kommit ut på marknaden säljs i en annan medlemsstat (t.ex. rättsfallet 78/70, Deutsche Grammophon v. Metro). Å andra sidan kan den som innehar spridningsrätten i importlandet hindra uthyrning av en videoupptagning, trots att upptagningen fritt skulle ha kunnat spridas i exportlandet (rättsfall 158/86, Warner Brothers och Metronome v. Christianen).

Artikel 11 och 13 i EES-avtalet motsvarar till innehållet nämnda bestämmelser i Romfördraget.

Enligt 2 § upphovsrättslagen har uphovsmannen uteslutande rätt att sprida exemplar av ett verk till allmänheten. Konsumtionen av spridningsrätten regleras i 23 och 25 §§. Den förstnämnda gäller litterära och musikaliska verk, den sistnämnda konstverk. Högsta domstolen ansåg i sitt utslag HD 1989:87 att nämnda begränsningar i spridningsrätten inte stadgats att gälla filmverk. Därav var följden att utomlands anskaffade filmverk inte fick

göras tillgängliga för allmänheten utan lov av dem som har uteslutande rätt till spridning av dem i Finland.

Upphovsrättslagen överensstämmer inte med EES-avtalet däri att den hindrar vidareförsäljning av upptagningen av en film, som med rättsinnehavarens lov har kommit ut på marknaden i en annan EES-stat. Upphovsrättslagen 23 § föreslås bli reviderad så att sådana exemplar av ett filmverk utgivet för försäljning och som utgivningen omfattar kan spridas vidare till allmänheten på annat sätt än genom uthyrning eller utlåning. Den föreslagna revideringen motsvarar förslaget i upphovsrättskommitténs V betänkande (kommittébetänkande 1990:31). I utlåtanden om betänkandet förordades att vidareförsäljning av filmer skulle tillåtas på det sätt som kommittén föreslog. Ett sammandrag av alla utlåtanden om betänkandet har publicerats i serien för promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper nummer 1991:44.

Enligt kommitténs förslag är uthyrning eller utlåning till allmänheten av filmverk fortfarande föremål för upphovsmannens ensamrätt. Utlåningsverksamheten föreslås dock bli underlättad genom en s.k. avtalslicens. Det nu aktuella förslaget begränsas dock till de ändringar som EES-avtalet föranleder. Till övriga delar blir förslagen i kommitténs V betänkande behandlade i ett senare skede.

2. Ärendets beredning

Propositionen bygger på ett förslag den 29 april 1992 av upphovsrättskommissionen som tillsattes av undervisningsministeriet den 30 december 1991. Förslaget utarbetades i form av en regeringsproposition. Kommissionen ordnade en utfrågning om förslagsutkastet den 13 maj 1992. Till utfrågningen kallades utrikesministeriet, justitieministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriet, patent- och registerstyrelsen, konkurrensverket, konsumentverket, centralhandelskammaren, Kopios-to ry, Oy MTV Ab, Centralförbundet för Finlands Filmproducenter rf, Finlands Biblioteksförening rf, Finlands Juristförbund rf, Industrins Centralförbund, Finlands skiv- och filmproducenter rf, Finlands tonsättares internationella upphovsrättsbyrå Teosto rf, Data-branschens serviceföretagsförbund rf, Samfundet för Informationstjänst rf, Tietotekniikan

liitto ry och Oy Yleisradio Ab. Utlåtande begärdes också av vissa enskilda sakkunniga.

I utlåtandena fästes uppmärksamhet vid straffbarheten vid kopiering för enskilt bruk. Justitieministeriet ansåg att det vore skäl att till upphovsrättslagen foga ett stadgande enligt vilket straff inte skulle utdömas i lindriga fall. Enligt Juristförbundet kunde man i motivering- en förtydliga att enskilt bruk i hemmet ofta kan vara ett lindrigt brott. I förslaget har man ansett det vara tillräckligt med att i lindriga fall tillämpa de allmänna stadgandena om att avstå från straffrättsliga åtgärder. För saken redogörs närmare i den allmänna motiveringen angående artikel 5 i direktivet.

Flera av dem som gav utlåtande fäste uppmärksamhet vid förutsättningarna för konsumtionen av spridningsrätten till datorprogram. Å ena sidan uttryckte de tvivel om att man skulle försöka kringgå konsumtionen genom avtalsvillkor. Å andra sidan betonade de att konsumtion inte får ske i fråga om sådan programvara som är i bruk på basis av ett licensavtal mellan rättsinnehavaren och användaren. Dessa synpunkter har beaktats i motiveringen till 23 §.

I utlåtandena fästes också uppmärksamhet vid vissa enskilda punkter i förslaget. I mån av möjlighet har hänsyn tagits till dessa kommentarer.

De nordiska ministerier som svarar för upphovsrätten har dessutom hållit kontakt med varandra under ärendets beredning. Målet har varit att så enhetligt som möjligt genomföra de ändringar som direktivet om rättsligt skydd för datorprogram föranleder.

3. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Förslagen har inga direkta verkningar på statens och kommunernas ekonomi. Genom förslagen om datorprogram förenhetligas regleringen inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom en enhetlig reglering försöker man främja produktionen och handeln inom denna bransch. Förslaget som gäller filmverk har endast ringa ekonomiska verkningar.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen begränsar sig till de ändringar

i upphovsrättslagstiftningen som avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet föranleder.

Undervisningsministeriet tillsatte den 30 december 1991 en kommission (upphovsrättskommissionen). En av kommissionens uppgifter är attbereda de ändringar som direkt föranleds av EES-avtalet. Övriga uppgifter är beredningen av upphovsrättslagstiftningens revidering med beaktande av det nordiska arbetsprogrammet och målsättningarna, uppföljningen och beredningen isamband med den europeiska integrationen, vidareberedningen utgående från de olika kommittébetänkandena och kontakterna till intressegrupperna i branschen.

Den nordiska upphovsrättslagstiftningen har sina rötter i början 1960-talet. Lagstiftningen utvecklades som ett nordiskt samarbete, huvudsakligen i de nationella kommittéerna 1970—1991. En stor del av förslagen har verkställts i lagstiftningen. År 1990 beredde de nordiska ministerier som svarar för upphovsrättsliga frågor ett tvåårigt samarbetsprogram ministerierna emellan i syfte att organisera de fortsatta faserna i revideringen av upphovsrättslagstiftningen. Aktuell för närvarande är en omfattande reform av upphovsrättslagstiftningen genom vilken man eftersträvar en harmonisering eller anpassning av lagstiftningen i viktiga frågor. Samtidigt bereder länderna flera ändringar i innehållet. Beredningen av den föregående revideringsfasen fortgår i detta sammanhang. I alla nordiska länder finns det kommittéförelag som inte har genomförts eller politiskt blivit genomgångna.

I Finland har förslagen i upphovsrättskommitténs I—IV betänkanden blivit genomförda i lagstiftningen. Förslagen i V betänkandet 1990:31 om kopiering och spridning av fonogram och audiovisuella verk, VI betänkandet 1991:33 om bildkonst och VII betänkandet 1992:4 om den offentliga lagstiftningen har ännu inte genomförts.

Upphovsrättslagens straffstadganden om fängelsevite avses bli överflyttade till strafflagen i samband med II fasen i lagens totalreform.

EG-kommissionen utfördade 1991 och 1992 förslag till direktiv som gäller rätten till uthyrning och utlåning samt upphovsrätten närstående rättigheter, satellit- och kabelsändningar, skyddet för databaser och harmonisering av skyddstiden. Enligt kommissionens arbetspro-

gram för åren 1991—92 skall under 1992 ytterligare ett förslag till direktiv beredas, som gäller teknisk begränsning av kopiering av digitala upptagningar och kassettagifter. Under beredning är dessutom bland annat

frågor i samband med moraliska rättigheter, fotokopiering, ersättning vid vidareförsäljning av konstverk och gemensam bevakning av upphovsrätten.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av upphovsrättslagen

11 §. Enligt paragrafen får envar för sitt enskilda bruk framställa enstaka exemplar av ett offentliggjort verk. I paragrafens 4 mom. föreslås en ändring enligt vilken stadgandet om kopiering för enskilt bruk inte gäller datorprogram i maskinläsbar form. Ett sådant program får inte tas upp på ett annat datamedium eller på källspråket utmatas på papper. Av ett program på källspråk får inte heller exemplar framställas i maskinläsbar form.

Med ett datorprogram i maskinläsbar form avses ett program som har tagits upp på ett datamedium så att det i sig kan användas för att styra datorns funktion. I detta sammanhang talar man ofta även om ett program på maskinspråk. Ett program på maskinspråk kan vara upptaget på exempelvis en diskett. I en version av ett program på källspråk är de order som ingår i datorprogrammet skrivna i någon form av programspråket som ännu är läsbart. Programmet på källspråk kan exempelvis vara utskrivet på papper.

Av andra datorprogram än i maskinläsbar form får enstaka exemplar fortfarande framställas för enskilt bruk enligt huvudregeln i 11 § 1 mom. Exempelvis får en version på källspråket av ett program på papper fotokopieras. Kopiering av endast enstaka exemplar är tillåten. Rent personliga behov kommer i fråga inom den närmaste familje- och vänkretsen. De så framställda kopiorna får inte användas för andra ändamål.

Vidare förutsätts att verket har offentliggjorts. Enligt 8 § 1 mom. i lagen anses ett programverk offentliggjort, då det lovligt offentliggjorts tillgängligt för allmänheten. Exempelvis ett program som framställts enbart för ett företags eget interna bruk får inte anses vara

offentliggjort. Enligt stadgandet om enskilt bruk får ett exemplar inte framställas ens på källspråk.

11 b §. Begränsningarna i den uteslutande framställningsrätten hos rättsinnehavaren av ett datorprogram ingår i lagförslagets 11 b och 11 c §§. I dessa paragrafer fastställs dessutom de personer som har rätt att använda program på nämnda sätt.

I praktiken omfattar 11 b § samma användningssituationer som gällande 40 a §. Den största skillnaden ligger i att den föreslagna 11 b § är skriven som ett begränsningsstadgande, medan 40 a § är en tolkningspresumtion av ett avtal, som i alla situationer kan åsidosättas genom avtal. Enligt paragrafens 1 mom. kommer begränsningen den till fromma som lagligt har förvärvat ett datorprogram. Stadgandet inbegriper förutom försäljning eller motsvarande överlåtelse av programmet även överlåtelse av bruksrätten till programmet. Om den som använder ett program exempelvis säljer vidare ett exemplar av ett program i sin ägo eller hans på avtal baserade bruksrättighet upphör, får han inte mera utnyttja programmet med stöd av detta stadgande.

I stadgandet tillåts framställning av sådana exemplar och sådana ändringar som är nödvändiga för att programmet skall kunna användas för dess avsedda ändamål. Till ändringar räknas också rättelse av fel i programmet.

Genom avtal kan man begränsa den användning som tillåts i stadgandet. Om användaren överskrider gränserna för användningen i avtalet, är det endast fråga om avtalskränkning men inte kränkning av upphovsrätten.

I programhandeln är det vanligt att utgivaren på programmets förpackning anger villkor som begränsar användningen. Syftet är att den som köper ett program förbinder sig att följa villkoren när han öppnar förpackningen. Allmänna avtalsrättsliga principer avgör hur bin-

dande villkoren är. Något bindande avtalsförhållande uppkommer sålunda sällan mellan rättsinnehavaren och användaren. De på förpackningen antecknade villkoren åsidosätter således inte i allmänhet begränsningen enligt 1 mom.

I paragrafens 2 och 3 mom. används samma uttryck som i direktivet "den som har rätt att använda ett datorprogram". Med detta avses i praktiken på samma sätt som i direktivet samma personkrets som i 1 mom.

Paragrafens 2 mom. tillåter framställning av säkerhetsexemplar som behövs för användningen. Kopiering av säkerhetsskäl begränsas inte till endast ett exemplar, om det finns grundad anledning att framställa ett flertal säkerhetskopior. Enligt paragrafens 4 mom. är ett sådant avtalsvillkor utan verkan som förbjuder framställning av säkerhetskopior.

Paragrafens 3 mom. är av förtydligande natur. Proving av ett program och liknande i samband med lovlig användning hör inte till ensamrätten. Den praktiska betydelsen av stadgandet ligger i att sådant utnyttjande inte kan begränsas genom avtal med stöd av 4 mom.

11 c §. Förslaget motsvarar artikel 6 i direktivet. Bakgrunden till artikeln behandlas i direktivets ingress. Där konstateras bl.a. att ett datorprograms funktion är att kommunicera och verka tillsammans med andra komponenter i ett datorsystem och med användare. För detta ändamål krävs en logisk, i förekommande fall även fysisk sammankoppling och växelverkan så att alla detaljer i hårdvara och i mjukvara kan fungera på alla de sätt som de är avsedda att fungera på tillsammans med annan hårdvara och mjukvara samt med användare av datorprogrammet.

De delar av programmet som sörjer för sådan sammankoppling och växelverkan mellan hårdvara och mjukvara betecknas allmänt som gränssnitt (interfaces). Denna funktionella sammankoppling och växelverkan betecknas allmänt som samverkansförmåga (interoperabilitet). I ingressen definieras samverkansförmåga som förmågan att utväxla information och ömsesidigt använda den utväxlade informationen.

Såsom punkt 2 i artikel 1 i direktivet fastslås utsträcker sig det upphovsrättsliga skyddet inte till idéer och principer. Detta gäller även principer som ingår i gränssnitten. Tvärt emot vad som gäller traditionella kategorier av verk kan förutsättningen för att idéerna bakom

programmet skall kunna fastställas vara att programkoden bryts ner, med andra ord att programmet i maskinläsbar form översätts till en kod som människan kan läsa, vilket liknar det ursprungliga källspråket. Denna åtgärd kallas dekompilering (reverse engineering, omvänt ingenjörsarbete eller nedbrytning).

Dekompilering innebär att programkoden kopieras och dess form översätts. Dessa åtgärder hör vanligen till rättsinnehavarens ensamrätt. Avvikelsen i fråga tillåter den dekompilering som behövs för samverkansförmågan.

I tolkningen av artikel 6 i direktivet och motsvarande föreslagna 11 c § bör hänsyn tas till syftet med regleringen. Enligt ingressen till direktivet är syftet med avvikelsen att göra det möjligt att koppla samman alla komponenter i datorsystemet, även sådana som är av skilda fabrikat så att de kan fungera tillsammans.

Tre extra villkor gäller för tillåten dekompilering. För det första får endast licenshavaren eller någon annan som har rätt att använda exemplar av programmet eller för deras räkning någon annan person som har rätt till det utföra dekompileringen. De personer som stadgandet avser är sådana som exempelvis har köpt ett exemplar av programmet eller som för övrigt förvärvat bruksrätten till det.

För det andra är dekompilering inte tillåten om den information som behövs för att nå samverkansförmåga lätt och snabbt finns tillgänglig. Rättsinnehavaren kan sålunda hindra dekompilering genom att ge behövlig information exempelvis i form av allmänt tillgänglig dokumentation om programmet.

För det tredje bör åtgärderna begränsa sig till de delar av det ursprungliga programmet som är behövliga för att nå samverkansförmåga. Programmet får således inte analyseras i sin helhet på sättet i fråga.

Ytterligare tre begränsningar gäller användningen av analyserad information. För det första får informationen inte användas i annat syfte än att få till stånd samverkansförmåga i ett självständigt skapat datorprogram. För det andra får informationen inte ges åt andra, om det inte är nödvändigt med tanke på samverkansförmågan i det självständigt skapade datorprogrammet.

För det tredje får informationen inte användas för att utveckla, framställa eller på marknaden sprida datorprogram som till sin uttrycksform avsevärt liknar det ursprungliga eller gå till väga på något annat sätt som

kränker upphovsrätten. Med andra ord utveckling av program som en följd av analys är tillåten förutsatt att programmet inte kränker upphovsrätten till det analyserade programmet. Enligt vedertagna principer är programmets uttrycksform föremål för bedömningen.

I tolkningen bör man även ta hänsyn till EG-kommissionens tillkännagivande till EG-parlamentet om EG-rådets gemensamma ståndpunkt. I det fastslås att dekompileering med stöd av artikel 6 är tillåten i den omfattning som betingas av att säkerställa samverkansförmågan i ett självständigt skapat datorprogram. Ett sådant program kan vara avsett att sammankopplas med ett analyserat program. Alternativt kan det konkurrera med ett analyserat program utan att vara avsett att kopplas samman med det.

I tolkningen av det föreslagna stadgandet bör även hänsyn tas till punkt 2 i artikel 6. I överensstämmelse med Bernkonventionen får bestämmelserna inte tolkas så att de skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller står i konflikt med ett normalt utnyttjande av programmet.

Med stöd av paragrafens 3 mom. är ett avtalsvillkor, som begränsar sådan analys som stadgandet för övrigt tillåter, ogiltigt

23 §. Enligt huvudregeln i paragrafens 1 mom. får sådana exemplar av utgivna litterära eller musikaliska verk, som utgivningen omfattar, spridas vidare och visas offentligt. I stället för huvudregeln föreslås att ett specialstadgande skall tillämpas på datorprogram enligt vilket de får spridas vidare och visas offentligt när ett exemplar av programmet med upphovsmannens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits.

Enligt förslaget konsumeras spridningsrätten förutsatt att den första överlåtelsen har skett med upphovsmannens samtycke. Olagliga programkopior får således inte spridas vidare.

Stadgandet lämpar sig typiskt för situationer där färdiga program som är avsedda för persondatorer säljs på diskett till allmänheten. En annan varaktig överlåtelse som avses i stadgandet kan vara exempelvis donation. Däremot är stadgandet inte tillämpligt när överlåtelsen gäller bruksrättigheten till ett datorprogram. Exempelvis företag och andra samman slutningar skaffar sig ofta program som de behöver genom licensavtal med rättsinnehavaren. I dessa fall konsumeras spridningsrätten inte.

I vissa fall kan en gränsdragning vara svår mellan försäljning av ett program och överlåtelse av bruksrättigheten. Utgångspunkten är att konsumtion sker när den diskett eller ett annat medium som innehåller programmet överläts åt köparen utan att dennes bruksrättighet på något sätt är tidsbegränsad. Avgörande är överlåtelsens verkliga natur. Konsumtion sker inte när ett program används på basis av ett licensavtal mellan rättsinnehavaren och användaren.

Enligt paragrafens 2 mom. behövs upphovsmannens tillstånd för att till allmänheten hyra ut datorprogram och andra litterära verk. Samma gäller utlåning till allmänheten av ett datorprogram i maskinläsbar form. Några ändringar föreslås inte i dessa stadganden.

Spridningsrätten hos rättsinnehavare till filmverk begränsas inte för närvarande. Ett nytt 3 mom. föreslås bli fogat till paragrafen. Sedan ett filmverk har utgivits genom att exemplar av det bjudits ut till salu får enligt stadgandet exemplar som utgivningen omfattar spridas vidare.

Såsom för närvarande fordras rättsinnehavarens tillstånd för uthyrning och utlåning till allmänheten. Tillstånd skulle däremot inte behövas vid vidareförsäljning eller annan överlåtelse såsom donation.

För att förhindra försök till kringgående av lagen, t.ex. genom återköpsvillkor i samband med försäljningen, föreslås uthyrning bli jämställd med de rättshandlingar som i verkligheten motsvarar den.

Filmer säljs i dag vanligen i form av videoupptagningar. Även filmer på annat upptagningsunderlag hör till stadgandets tillämpningsområde. Konsumtion av spridningsrätten förutsätter att ett filmverk är utgivet. Enligt 8 § 2 mom. i lagen anses ett verk vara utgivet när exemplar av det med upphovsmannens samtycke förts i handeln eller eljest blivit spridda till allmänheten. Detta gäller exempelvis videoupptagningar som bjuds ut i affärer eller som allmänheten för övrigt kan köpa. Eftersom endast ett sådant verk som sprids med upphovsmannens samtycke är utgivet, utsträcker sig konsumtionen inte till exemplar av filmverk som utomlands har framställts med tvångslicens eller olovliga s.k. piratkopior. Inte heller kopior av filmverk som med stöd av 11 § har framställts för enskilt bruk får säljas vidare.

Upphovsmannens samtycke bör uttryckligen

gälla utgivning genom försäljning. Om samtycket har givits endast till uthyrning eller utlåning, konsumeras spridningsrätten inte. Härav följer att konsumtionen endast gäller sådana exemplar av filmverk som har utgivits genom att de bjuds ut till salu. Konsumtionen gäller inte exemplar av samma filmverk som uteslutande har licensierats för uthyrning eller utlåning.

27 §. Det föreslås att omnämmandet av 40 a § som föreslås bli upphävd skall utgå ur paragrafens 3 mom.

40 a §. Det föreslås att paragrafen skall upphävas. De frågor som regleras i paragrafen föreslås ingå i den nya 11 b § till vars motive-ring hänvisas till denna del.

40 b §. Paragrafen fogades 1991 till upphovsrättslagen. I motiveringen till lagen fastslogs att enligt vedertagen praxis övergår inte rättigheterna till verk som har skapats av personer inom undervisning eller forskning vid universiteten eller högskolorna till arbetsgivaren. Därför lämnades dessa situationer utanför den specialreglering som gäller upphovsrätt inom arbetsförhållanden. Eftersom punkt 3 i artikel 2 i direktivet inte beaktar situationen i fråga föreslås att detta undantagsstadgande slopas.

Huvudregeln i paragrafens 3 mom. tillämpas med stöd av 27 § 3 mom. endast om något annat inte har avtalats. Inga formkrav har ställts på avtalet. Vedertagen praxis är att forskarna själva bestämmer om resultaten av sin forskning. Genom att undantagsstadgandet upphävs är avsikten inte att rättspraxis ändras, i den mån man går till våga på detta sätt vid högskolorna. Även en tyst överenskommelse kan åsidosätta presumtionsstadgandet i fråga. Om det å andra sidan är fråga om en undersökning som en utomstående finansär har beställt, kan situationen vara en annan. I oklara fall är det skäl att i högskolorna uttryckligen avtala om saken.

Direktivets 2 artikel 3 stycke gäller endast ekonomiska rättigheter. Likaledes omfattar övergången av rättigheterna enligt 40 b § endast de ekonomiska rättigheterna enligt 2 §.

56 c §. Kopiering av datorprogram kan begränsas genom olika tekniska hjälpmedel. Den kan vara nödvändigt att avlägsna skyddet mot kopiering exempelvis när man skall framställa en säkerhetskopia. Anordningen för att avlägsna skyddet är vanligen ett annat dator-

program. I praktiken sprids sådana anordningar också för att olovligt avlägsna system som skyddar programmen.

Enligt förslaget är det straffbart att i förvärvssyfte sprida eller inneha sådana anordningar som är avsedda att olovligt avlägsna eller kringgå kopieringsskyddet. Stadgandet omfattar att bjuda ut anordningen till försäljning eller uthyrning eller annan spridning till allmänheten i förvärvssyfte.

Förutsättningen för straffbarheten är att anordningens uteslutande ändamål är att olovligt avlägsna eller kringgå kopieringsskyddet. Huruvida anordningen uteslutande är avsedd för olovlig verksamhet bör avgöras med hänsyn till alla omständigheter.

Som exempel kan nämnas att den som använder ett program enligt den föreslagna 11 b § 2 mom. alltid får framställa ett säkerhets-exemplar. Om programmet är skyddat mot kopiering, behöver förbrukaren anordningen i fråga för att kunna göra en lovlig säkerhetskopia. I detta fall är anordningens uteslutande ändamål inte olovlig kopiering, inte heller är spridning av den utan vidare straffbar. Om rättsinnehavaren till ett skyddat program har ordnat om säkerhetskopiering exempelvis så att den som skaffat programmet trots skyddet kan ta ett fåtal kopior kan spridningen av sådana anordningar inte motiveras med lovlig säkerhetskopiering.

Spridning och innehav är straffbara endast när de sker uppsåtligt. Som maximistraff föreslås böter. Det är fråga om ett målsägarbrott. Om anordningen har använts för olovlig kopiering av ett datorprogram, kan domstolen med stöd av gällande 58 § förordna att anordningen förstörs, ändras eller överläts åt målsägaren.

2. Ikraftträdande och lagen om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen

Lagen om ändring av upphovsrättslagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som stadgas genom förordning. Samma gäller också den nedan beskrivna lagen om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet lagen om ändring av upphovsrättslagen. Avsikten är att lagarna skall träda i kraft samtidigt som EES-avtalet.

Enligt 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet

föreslås lagen bli tillämpad även på sådana datorprogram som har skapats innan denna lag träder i kraft. På vidtagna åtgärder och förvärvade rättigheter innan den föreslagna lagen träder i kraft tillämpas emellertid de stadganden som varit i kraft när denna lag träder i kraft. Lagen har sålunda inga verkningar på nuvarande avtalsförhållanden.

Det föreslagna 23 § 1 mom. tillämpas på alla datorprogram. Det föranleder ringa förändringar i sådana situationer där vidareförsäljning av programexemplar i dag är tillåten. Paragrafens 3 mom. begränsar skyddet för upphovsmän till filmverk, eftersom filmverk i form av videoupptagningar som utbudits till salu kan säljas vidare. Den praktiska betydelsen av denna begränsning är också ringa.

Enligt 1 § 2 mom. upphovsrättslagen, sådant det lyder i lag av den 11 januari 1991, anses även datorprogram vara litterära verk. Enligt 23 § 2 mom. i nämnda lag är förutsättningen upphovsmannens samtycke när litterära eller musikaliska verk görs tillgängliga för allmänheten genom uthyrning eller en jämförbar rättshandling samt exemplar av ett datorprogram i maskinläsbar form görs tillgängliga för allmänheten genom utlåning. Dessa stadganden tillämpas enligt nämnda lag endast på datorprogram som har skapats efter den 16 januari 1991.

Stadgandet i 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet som gäller datorprogram i den år 1991 givna lagen föreslås bli reviderat så att det till innehållet motsvarar ikraftträdelsestadgandet i den nu föreslagna lagen om ändring av upphovsrättslagen. En särskild lag föreslås bli stiftad om ändring av 2 mom. i ikraftträdelse-

stadgandet i 1991 års lag. Enligt den skall det särskilt stadgas om tillämpningen av den tidigare lagen på datorprogram som skapats innan lagen träder i kraft. Stadgandet som avses innefattas i 3 mom. i ikraftträdelsestadgande i den nu föreslagna lagen om ändring av upphovsrättslagen. Enligt den tillämpas de tidigare stadganden om datorprogram även på datorprogram som skapats före den 16 januari 1991.

Enligt rådande uppfattning kunde upphovsrättslagen redan före lagändringen 1991 tillämpas på datorprogram. Ändringen i det föreslagna ikraftträdelsestadgandet klargör situationen till denna del. Det uttryckliga stadgandet i 1 § 2 mom. upphovsrättslagen tillämpas även på datorprogram som skapats före den 16 januari 1991. På dem tillämpas således de stadganden som gäller litterära verk.

Emellertid tillämpas tidigare gällande stadganden på vidtagna åtgärder och förvärvade rättigheter före den 16 januari 1991. Genom att ikraftträdandet är regressivt har det sålunda inga verkningar på exempelvis i vilken omfattning rättigheterna i ett arbetsförhållande har övergått i fråga om ett datorprogram som skapats före denna tidpunkt.

Om på motsvarande sätt ett datorprogram som skapats före nämnda tidpunkt nu förs ut på marknaden, får det inte hyras ut till allmänheten. Om någon emellertid har skaffat ett exemplar av programmet före den 16 januari 1991 begränsar ändringen i ikraftträdelsestadgandet inte hans möjligheter att sprida programmet vidare.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/61) 40 a § och 40 b § 2 mom., sådana de lyder i lag av den 11 januari 1991 (34/91),
ändras 11 § 4 mom., 23 § 1 mom. och 27 § 3 mom., sådana de lyder i nämnda lag av den 11 januari 1991 samt
fogas till lagen nya 11 b, 11 c och 56 c §§ samt till lagens 23 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 11 januari 1991, ett nytt 3 mom. som följer:

11 §

 Denna paragraf gäller inte byggnadsverk eller datorprogram i maskinläsbar form.

11 b §

Den som lagligt har förvärvat ett datorprogram får framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar som är nödvändiga för att programmet skall kunna användas för avsett ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa ett säkerhetsexemplar av programmet, om det är nödvändigt för användningen av programmet.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att utvärdera de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att det sker vid laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet.

Avtalsvillkor som inskränker användningen av ett datorprogram enligt 2 och 3 mom. är ogiltiga.

11 c §

Kopiering av ett datorprogramskod eller översättning av kodens form är tillåten, om åtgärderna är oundgängliga för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan ett självständigt skapat program och andra program och om följande villkor är uppfyllda:

1) åtgärderna utförs av licenstagaren eller av en annan person som har rätt att använda ett exemplar av programmet eller för deras räkning av en person som har rätt därtill,

2) den information som är nödvändig för att

uppnå samverkansförmåga har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i 1 punkten angivna personerna, och

3) åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmåga.

Information som erhållits i enlighet med stadgandena i 1 mom. får inte med stöd av dem

1) användas för andra ändamål än att ge ett självständigt skapat datorprogram samverkansförmåga,

2) ges till andra personer, om inte detta är nödvändigt för det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga, eller

3) användas för utveckling, framställning eller marknadsföring av datorprogram som har en väsentligen likadan uttrycksform som det skyddade programmet eller användas för andra åtgärder som kränker upphovsrätten.

Avtalsvillkor som inskränker användningen av ett datorprogram enligt denna paragraf är ogiltiga.

23 §

Sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits får exemplar som utgivningen omfattar spridas vidare och visas offentligt. Exemplar av ett datorprogram får dock spridas vidare och visas offentligt när exemplaren med upphovsmannens samtycke har sålts eller annars överlåtits varaktigt.

 Sedan ett filmverk har utgivits genom att exemplar av det bjuds ut till salu får exemplar som utgivningen omfattar spridas vidare. De får dock inte spridas till allmänheten genom uthyrning eller en jämförbar rättshandling eller utlåning utan rättsinnehavarens samtycke.

Allmänna bestämmelser om överlåtelse

27 §

Om överlåtelse av upphovsrätt i vissa fall stadgas i 30—40 och i 40 b §§. Dessa stadganden skall dock tillämpas endast om inte något annat har avtalats.

56 c §

Den som i förvärvssyfte till allmänheten sprider eller innehar en anordning vars enda syfte är att olovligt avlägsna eller kringgå ett tekniskt hjälpmedel som skyddar datorprogram skall dömas till böter.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

Denna lag tillämpas även på sådana datorprogram som har skapats innan denna lag träder i kraft. På åtgärder som vidtagits och rättigheter som förvärvats innan denna lag träder i kraft tillämpas dock de stadganden som varit gällande vid ikraftträdandet.

Vad som stadgas i 2 mom. gäller sedan denna lag har trätt i kraft även tillämpningen av de stadganden i lagen den 11 januari 1991 om ändring av upphovsrättslagen (34/91) som gäller datorprogram.

2.

Lag

om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen den 11 januari 1991 om ändring av upphovsrättslagen (34/91) som följer:

Det stadgas särskilt om tillämpningen av denna lag på datorprogram som har skapats innan denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

Helsingfors den 9 oktober 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Undervisningsminister *Riitta Uosukainen*

1.

Lag**om ändring av upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/61) 40 a § och 40 b § 2 mom., sådana de lyder i lag av den 11 januari 1991 (34/91),
ändras 11 § 4 mom., 23 § 1 mom. och 27 § 3 mom., sådana de lyder i nämnda lag av den 11 januari 1991 samt
fogas till lagen nya 11 b, 11 c och 56 c §§ samt till lagens 23 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 11 januari 1991, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Med stöd av 1 mom. får exemplar framställas av datorprogram i maskinläsbar form, förutsatt att programmet har utgivits. Denna paragraf gäller inte utförande av byggnadsverk.

Denna paragraf gäller inte byggnadsverk eller datorprogram i maskinläsbar form.

11 b §

Den som lagligt har förvärvat ett datorprogram får framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar som är nödvändiga för att programmet skall kunna användas för avsett ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa ett säkerhetsexemplar av programmet, om det är nödvändigt för användningen av programmet.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att det sker vid laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet.

Avtalsvillkor som inskränker användningen av ett datorprogram enligt 2 och 3 mom. är ogiltiga.

11 c §

Kopiering av ett datorprograms kod eller översättning av kodens form är tillåten, om åtgärderna är oundgängliga för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan ett självständigt ska-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

pat program och andra program och om följande villkor är uppfyllda:

1) åtgärderna utförs av licenstagaren eller av en aman person som har rätt att använda ett exemplar av programmet eller för deras räkning av en person som har rätt därtill,

2) den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i 1 punkten angivna personerna, och

3) åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmåga.

Information som erhållits i enlighet med stadgandena i 1 mom. får inte med stöd av dem

1) användas för andra ändamål än att ge ett självständigt skapat datorprogram samverkansförmåga,

2) ges till andra personer, om inte detta är nödvändigt för det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga, eller

3) användas för utveckling, framställning eller marknadsföring av datorprogram som har en väsentligen likadan uttrycksform som det skyddade programmet eller användas för andra åtgärder som kränker upphovsrätten.

Avtalsvillkor som inskränker användningen av ett datorprogram enligt denna paragraf är ogiltiga.

23 §

Sedan ett litterärt eller musikalskt verk har utgivits får exemplar som omfattas av utgivningen spridas vidare och visas offentligt.

23 §

Sedan ett litterärt eller musikalskt verk har utgivits får exemplar som utgivningen omfattar spridas vidare och visas offentligt. Exemplar av ett datorprogram får dock spridas vidare och visas offentligt när exemplaren med upphovsmannens samtycke har sålts eller annars överlåtits varaktigt.

Vad som sägs i 1 mom. gäller inte rätten att göra exemplar av ett litterärt eller musikalskt verk tillgängliga för allmänheten genom uthyrning eller en jämförbar rättshandling och inte heller rätten att göra exemplar av ett datorprogram i maskinläsbar form tillgängliga för allmänheten genom utlåning.

Sedan ett filmverk har utgivits genom att exemplar av det bjuds ut till salu får exemplar som utgivningen omfattar spridas vidare. De får dock inte spridas till allmänheten genom uthyrning eller en jämförbar rättshandling eller utlåning utan rättsinnehavarens samtycke.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Allmänna bestämmelser om överlåtelse**Allmänna bestämmelser om överlåtelse*

27 §

27 §

Om överlåtelse av upphovsrätt i vissa fall stadgas i 30—40 samt 40 a och 40 b §§. Dessa stadganden skall dock tillämpas endast om inte något annat har avtalats.

Om överlåtelse av upphovsrätt i vissa fall stadgas i 30—40 och i 40 b §§. Dessa stadganden skall dock tillämpas endast om inte något annat har avtalats.

*Datorprogram**Datorprogram*

40 a §

Överlåtelse av rätten att utnyttja ett datorprogram innefattar rätt att framställa sådana exemplar av programmet som behövs för att det skall kunna användas och bevaras. Överlåtelse av rätten att utnyttja ett program innefattar även rätt att göra de ändringar i programmet som behövs för användningen. Sådana exemplar får inte användas i annat syfte, inte heller får de användas efter det att rätten att utnyttja programmet har upphört.

Upphävs

40 b §

Om ett datorprogram eller ett verk i direkt anknytning till det har skapats vid utförande av arbetsuppgifter som följer av ett arbetsförhållande, övergår upphovsrätten till datorprogrammet och verket på arbetsgivaren. Detsamma gäller på motsvarande sätt även datorprogram eller verk i direkt anknytning till dem som har skapats i ett tjänsteförhållande.

Upphävs

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas inte på datorprogram eller verk i direkt anknytning till dem som har skapats av en upphovsman som arbetar inom undervisning eller forskning vid en högskola, med undantag av militära undervisningsanstalter.

56 c §

Den som i förvärvssyfte till allmänheten sprider eller innehar en anordning vars enda syfte är att olovligt avlägsna eller kringgå ett tekniskt hjälpmedel som skyddar datorprogram skall dömas till böter.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

Denna lag tillämpas även på sådana datorprogram som har skapats innan denna lag träder i kraft. På åtgärder som vidtagits och rättigheter

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som förvärvats innan denna lag träder i kraft tillämpas dock de stadganden som varit gällande vid ikraftträdandet.

Vad som stadgas i 2 mom. gäller sedan denna lag har trätt i kraft även tillämpningen av de stadganden i lagen den 11 januari 1991 om ändring av upphovsrättslagen (34/91) som gäller datorprogram.

2.

Lag

om ändring av 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen den 11 januari 1991 om ändring av upphovsrättslagen (34/91) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Lagen tillämpas på datorprogram som har skapats efter att den har trätt i kraft. På datorprogram som har skapats innan lagen har trätt i kraft tillämpas fortfarande de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.

Det stadgas särskilt om tillämpningen av denna lag på datorprogram som har skapats innan denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

RÅDETS DIREKTIV

av den 14 maj 1991

om rättsligt skydd för datorprogram

(91/250/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT
 DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 100a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag¹,

i samarbete med Europaparlamentet²,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande³, och

med beaktande av följande:

Datorprogram är för närvarande inte klart skyddade av gällande lagstiftning i alla medlemsstater och där sådant skydd finns är det av skiftande innebörd.

Utvecklingen av datorprogram tar i anspråk avsevärda mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser, medan datorprogram däremot kan kopieras till en bråkdel av de kostnader som en självständig utveckling av dem innebär.

Datorprogram spelar en allt mer betydelsefull roll inom en lång rad industrier och följaktligen kan datorprogramteknologi anses vara av grundläggande betydelse för gemenskapens industriella utveckling.

Vissa olikheter mellan medlemsstaternas rättsliga skydd för datorprogram har direkta och negativa återverkningar på den gemensamma marknadens funktion vad gäller datorprogram, och dessa olikheter kan mycket väl bli större i samband med att medlemsstaterna inför ny lagstiftning på området.

Det föreligger ett behov av att undanröja olikheter som har dessa återverkningar och att förhindra uppkomsten av nya. Sådana olikheter som inte i väsentlig grad påverkar den gemensamma marknadens funktion i negativ riktning behöver däremot inte undanröjas eller förhindras från att uppkomma.

Gemenskapens rättsliga ram för skydd för datorprogram kan följaktligen i en första omgång begränsas till att fastställa att medlemsstaterna skall ge datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk samt vidare att fastställa vem och vad som skall skyddas, vilka ensamrätter skyddade personer kan stödja sig på när det gäller att tillåta eller förbjuda vissa handlingar och hur länge skyddet skall gälla.

I detta direktiv avses med termen datorprogram alla former av program, inbegripet sådana som är införlivade med hårdvara. Termen innefattar även förberedande designarbete som leder till utvecklingen av ett datorprogram, under förutsättning att det förberedande arbetet är av sådan art att det kan resultera i ett datorprogram i ett senare skede.

De bedömningsgrunder som skall tillämpas för att fastställa om ett datorprogram är ett originalverk eller inte, bör inte omfatta provningar avseende programmets kvalitativa eller estetiska egenskaper.

¹ EGT nr C 91, 12.4.1989, s. 4, och

EGT nr C 320, 20.12.1990, s. 22.

² EGT nr C 231, 17.9.1990, s. 78, och beslut av den 17 april 1991 (ännu inte offentliggjort i den officiella tidningen).

³ EGT nr C 329, 30.12.1989, s. 4.

391L0250/S

17.5.91

Europeiska gemenskapernas officiella tidning

Nr L 122/43

Gemenskapen är fast beslutet att främja internationell standardisering.

Ett datorprogramms funktion är att kommunicera och verka tillsammans med andra komponenter i ett datorsystem och med användare. För detta ändamål krävs en logisk, i förekommande fall även fysisk, sammankoppling och växelverkan så att alla detaljer i hårdvara och mjukvara kan fungera på alla de sätt som de är avsedda att fungera på tillsammans med annan hårdvara och mjukvara samt med användare av datorprogrammet.

De delar av programmet som sörjer för en sådan sammankoppling och växelverkan mellan detaljer i hårdvara och mjukvara betecknas allmänt som gränssnitt.

Denna funktionella sammankoppling och växelverkan betecknas allmänt som samverkansförmågan. Den kan definieras som förmågan att utväxla information och ömsesidigt använda den utväxlade informationen.

För att undvika missförstånd skall här klargöras att det bara är ett datorprogramms uttrycksform som är skyddad och att de idéer och principer som ligger till grund för de olika detaljerna i ett program, inbegripet de som ligger bakom dess gränssnitt, inte är upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.

I överensstämmelse med denna upphovsrättsliga princip är logik, algoritmer och programmeringsspråk till den del som de innefattar idéer och principer, inte skyddade enligt detta direktiv.

I enlighet med medlemsstaternas lagstiftning och rättspraxis samt de internationella upphovsrättskonventionerna bör dessa idéers och principers uttrycksform vara upphovsrättsligt skyddad.

I detta direktiv avses med termen uthyrning att ett datorprogram eller en kopia av detta i vinstsyfte görs tillgängligt för användande under en begränsad tidrymd. Termen omfattar inte utlåning till allmänheten vilket därmed ligger utanför detta direktivs tillämpningsområde.

Upphovsmannens ensamrätt att förhindra otillåten återgivning av sitt verk bör begränsas när det gäller datorprogram så att den inte omfattar, den tekniska återgivning som krävs för att den som på laglig väg förvärvat programmet skall kunna använda det.

Detta betyder att handlingar som laddning, körning och rättelse, som är nödvändiga vid användningen av ett program som är lagligen förvärvat, inte får förbjudas genom avtal. Vid avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser får, även då en programkopia har sålts, varje annan åtgärd som krävs för användandet av en programkopia utföras i överensstämmelse med programmet avsedda användning av den som på laglig

väg förvärvat kopian.

En person som har rätt att använda ett datorprogram bör inte hindras att utföra sådana åtgärder som krävs för att iakttä, undersöka eller prova programmets funktion, under förutsättning att dessa åtgärder inte gör intrång i upphovsrätten till programmet.

Otillåten återgivning, översättning, anpassning eller förändring av den kodform i vilken en kopia av ett datorprogram har gjorts tillgänglig utgör intrång i upphovsmannens ensamrätt.

Inte desto mindre kan under vissa omständigheter ett sådant återgivande av programmets kod och översättning av dess form enligt artikel 4 a och b vara oundgängligt för att erhålla den information som behövs för att självständigt skapat program skall uppnå samverkansförmågan med andra program.

Därför bör endast under dessa omständigheter åtgärderna återgivning och översättning anses vara rättsenliga och i överensstämmelse med god sed, förutsatt att de utförs av eller för en person som har rätt att använda en kopia av programmet. Rättsinnehavarens tillstånd krävs därmed inte.

Ett av syftena med detta undantag är att göra det möjligt att koppla samman alla komponenterna i ett datorsystem, även sådana som är av skilda fabrikat, så att de kan fungera tillsammans.

Detta undantag i upphovsmannens ensamrätt får inte användas på ett sätt som skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller som står i konflikt med ett normalt utnyttjande av programmet.

För att överensstämmelse skall råda med bestämmelserna i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, måste skyddstiden gälla intill utgången av femtonde året efter det år, då upphovsmannen avled, eller beträffande verk som offentliggjorts anonymt eller under pseudonym, intill utgången av femtonde året efter det år då verket offentliggjordes.

Upphovsrättsligt skydd för datorprogram skall i förekommande fall inte inverka på andra former av skydd. Varje avtalsbestämmelse som strider mot artikel 6 eller mot de i artikel 5.2 och 5.3 angivna undantagen bör emellertid vara ogiltig.

Bestämmelserna i detta direktiv inverkar inte på tillämpningen av konkurrensreglerna i artikel 85 och 86 i fördraget, om en leverantör med dominerande ställning vägrar att tillhandahålla sådan information som krävs för att uppnå samverkansförmågan så som denna definieras i detta direktiv.

Bestämmelserna i detta direktiv bör inte beröra särskilda krav i nu gällande gemenskapsrätt om offentliggörande av gränssnitt

inom telekommunikationsområdet eller rådsbeslut om standardisering inom områdena informationsteknologi och telekommunikation.

Detta direktiv inverkar inte på med Bernkonventionen förenliga nationella särregler beträffande frågor som inte omfattas av detta direktiv.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Skyddsobjekt

1. I enlighet med bestämmelserna i detta direktiv skall medlemsstaterna ge datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk enligt Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. I detta direktiv omfattar termen datorprogram dessas förberedande designmaterial.

2. Skydd enligt detta direktiv skall gälla ett datorprograms alla uttrycksformer. Idéer och principer som ligger bakom de olika detaljerna i ett datorprogram, även de som ligger bakom dess gränssnitt, är inte upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.

3. Ett datorprogram skall skyddas om det är originellt i den mening att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Inga andra bedömningsgrunder skall tillämpas vid fastställandet av om det skall komma i åtnjutande av skydd.

Artikel 2

Upphovsmannaskap till datorprogram

1. Upphovsmannen till ett datorprogram skall vara den fysiska person eller grupp av fysiska personer som har skapat programmet eller, när en medlemsstats lagstiftning medger det, den juridiska person som av den berörda lagstiftningen anses vara rättsinnehavare. När en medlemsstats lagstiftning erkänner gemensamma verk, skall den person som av medlemsstatens lagstiftning bedöms ha skapat verket anses vara dess upphovsman.

2. Om ett datorprogram har skapats gemensamt av en grupp fysiska personer skall dessa personer äga ensamrätten gemensamt.

3. Om ett datorprogram har skapats av en arbetstagare som ett led i dennes arbetsuppgifter eller efter arbetsgivarens anvisningar, skall arbetsgivaren ensam vara berättigad att utöva alla ekonomiska rättigheter till det program som skapats på detta sätt, om inte annat har föreskrivits genom avtal.

Artikel 3

Den skyddade personkretsen

Skydd skall ges alla fysiska och juridiska personer som enligt nationell upphovsrätt om litterära verk är berättigade därtill.

Artikel 4

De särskilda ensamrätterna

Om inte annat följer av artikel 5 och 6 skall rättsinnehavarens ensamrätt enligt artikel 2 innefatta rätten att utföra eller ge tillstånd till

- a) varaktigt eller tillfällig, delvis eller fullständig återgivning av ett datorprogram på vilket sätt och i vilken form som helst. I den mån som laddning, visning, körning, överföring eller lagring av det berörda datorprogrammet nödvändiggör sådan återgivning av ett datorprogram krävs rättsinnehavarens tillstånd.
- b) översättning, anpassning, sammanställning och varje annan ändring av ett datorprogram samt återgivning av därav följande resultat, dock utan att inskränka de rättigheter som tillhör den person som ändrar programmet.
- c) alla former av spridning till allmänheten, inbegripet uthyrning, av datorprogrammets original eller kopior av detta. Den första försäljningen av en kopia av programmet, som görs inom gemenskapen av rättsinnehavaren själv eller med dennes samtycke, medför förlust av spridningsrätten till den berörda kopian inom gemenskapen. Detta gäller dock inte rätten att kontrollera vidare uthyrning av programmet eller kopia av detta.

Artikel 5

Undantag från ensamrätterna

1. I avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser skall de i artikel 4 a och b angivna åtgärderna inte kräva rättsinnehavarens tillstånd, om de krävs för att den som lagligen förvärvat datorprogrammet skall kunna använda programmet i överensstämmelse med dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

2. En person som har rätt att använda ett datorprogram får inte genom avtal hindras från att göra en säkerhetskopia av detta om denna är nödvändig för den aktuella användningen.

391L0250/S

17.5.91

Europiska gemenskapernas officiella tidning

Nr L 122/45

3. Den person som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram skall utan rättsinnehavarens tillstånd ha rätt att jakta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att detta sker vid sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Artikel 6

Dekompilering

1. Rättsinnehavarens tillstånd skall inte krävas när återgivning av koden eller översättning av kodens form enligt artikel 4 a och b är oundgänglig för att erhålla den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmågan mellan ett självständigt skapat datorprogram och andra program, under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

- a) Åtgärderna utförs av licenstagaren eller av annan person som har rätt att använda en kopia av programmet, eller för deras räkning av en person som har rätt därtill.
  - b) Den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmågan, har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna personerna.
  - c) Åtgärderna är begränsade till att gälla de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmågan.
2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte medge att den information som erhållits
- a) används för andra ändamål än att uppnå det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga,
  - b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga, eller
  - c) används för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i väsentliga delar liknar det berörda programmets uttrycksform, eller används för andra åtgärder som medför intrång i upphovsrätten.

3. I överensstämmelse med bestämmelserna i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk får bestämmelserna i denna artikel inte tolkas så att de tillämpas på sätt som otillbörligt skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller står i konflikt med ett normalt utnyttjande av datorprogrammet.

Artikel 7

Särskilda skyddsåtgärder

1. Om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 4, 5 och 6 skall medlemsstaterna i enlighet med sin nationella

lagstiftning besluta om lämpliga åtgärder mot personer som utför någon av de i punkterna a, b och c nedan angivna åtgärderna:

- a) Varje åtgärd som innebär att en kopia av ett datorprogram omsätts, trots att personen i fråga vet om eller har grundad anledning att misstänka att kopian medför intrång i upphovsrätten.
  - b) Innchav för kommersiella ändamål av en kopia av ett datorprogram, trots att personen i fråga vet om eller har grundad anledning att misstänka att kopian medför intrång i upphovsrätten.
  - c) Varje åtgärd som innebär omsättning eller innchav för kommersiella ändamål av varje hjälpmedel vars enda syfte är att underlätta att en teknisk anordning som har anbringats för att skydda ett datorprogram avlägsnas eller kringgås utan tillstånd.
2. Varje kopia av ett datorprogram som medför intrång i upphovsrätten skall kunna tas i beslag i enlighet med lagstiftningen i den berörda medlemsstaten.
3. Medlemsstaterna kan besluta om beslag av de hjälpmedel som anges i punkt 1 c.

Artikel 8

Skyddets giltighetstid

1. Skyddstiden skall gälla intill utgången av femtionde året efter det år då upphovsmannen avled eller vid gemensam upphovsrätt efter den sist avlidne upphovsmannens dödsdag. För verk som har offentliggjorts anonymt eller under pseudonym eller om en juridisk person i enlighet med nationell lagstiftning anses som upphovsman i överensstämmelse med artikel 2.1, skall skyddstiden gälla intill utgången av femtionde året efter det år då verket offentliggjordes.

2. De medlemsstater som redan har en längre skyddstid än den som anges i punkt 1 får bibehålla denna till dess att skyddstiden för upphovsrättsliga verk mer allmänt har harmoniserats med gemenskapsrätten.

Artikel 9

Den fortsatta tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser

1. Bestämmelserna i detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser såsom bestämmelser om patenträtt, varumärken, otillbörlig konkurrens, yrkeshemligheter, skydd för halvlederprodukter eller avtalsrätt. Varje avtalsbestämmelse som strider mot artikel 6 eller mot de i artikel 5.2 och 5.3 angivna undantagen skall vara ogiltig.

2. Bestämmelserna i detta direktiv skall även gälla program som har skapats före den 1 januari 1993 dock utan att inverka på åtgärder som utförts eller rättigheter som förvärvats före denna dag.

*Artikel 10***Slutbestämmelser**

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar, förordningar och förvaltningsbestämmelser som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 1 januari 1993.

När medlemsstaterna beslutar om dessa åtgärder skall besluten antingen innehålla en hänvisning till detta direktiv eller skall en sådan hänvisning bifogas när de offentliggörs. Medlemsstaterna skall fastställa ordningen för hur hänvisningen i fråga skall göras.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 11

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 14 maj 1991.

På rådets vägnar

J.F POOS

Ordförande